

PREGLED USVOJENIH PRIMJEDBI NA ZAKON O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU

AMANDMAN II- DJELIMIČNO USVOJEN

U članu 33. stav 1. mijenja se i glasi:

„Radna mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem i stepen uvećanja staža po tom osnovu utvrđuje se posebnim Zakonom.

U istom članu u stavu 5. riječi „nosilac osiguranja uređuje Pravilnikom, na koji saglasnost daje Ministarstvo“ se zamjenjuju rječima „uređuju se Pravilnikom koji donosi Ministarstvo“.

Iza stava 5. dodaje se novi stav 6. koji glasi:

„Troškove za postupak utvrđivanja i postupak revizije radnih mjesta iz prethodnog stava snosi nosilac osiguranja.“

Obrazloženje

Predloženo rješenje kojim se daje ovlaštenje Federalnom zavodu PIO/MIO da utvrđuje radna mjesta sa uvećanim trajanjem i donosi Pravilnik o utvrđivanju i postupku revizije radnih mjesta sa uvećanim trajanjem je u suprotnosti sa članom 11. Zakona o Federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave kojim je Federalno ministarstvo rada i socijalne politke nadležno da vrši upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije između ostalog i u oblasti, mirovinskog i invalidskog osiguranja te zaštitu na radu.

Davanje ovlaštenja Federalnom zavodu PIO/MIO da donosi Pravilnik o Utvrđivanje radnih mjesta sa uvećanim trajanjem nije u skladu ni sa Zakonom o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, broj 35/05) kao međunarodnom propisima koji se odnose na zaštitu na radu.

Akte za utvrđivanje i reviziju radnih mjesta u Republici Srpskoj i BD donosi nadležno ministarstvo za mirovinu za razliku od Federacije BiH gdje te akte donosi Federalni zavod za PIO/MIO.

Radna mjesta i zanimanja na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem u državama u okruženju (Srbija, Makedonija, Crna Gora) uključujući i Hrvatsku se utvrđuju Zakonima ili Pravilnicima. Dakle ukoliko radna mjesta, odnosno zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem nisu utvrđena Zakonom, utvrđuju se Pravilnikom koji u svim državama donosi ministar nadležan za mirovinsko osiguranje. Za

razliku od zemalja u okruženju u zemljama Evropske Unije posebnim Zakonima su utvrđena radna mjesta kao i uslovi za sticanje penzije ako se radi o štetnim i za zdravlje opasnim poslovima te poslovima vezanih uz određenu dob, posebna znanja, vještine ili prirodne sposobnosti (npr. balet, operno pjevanje itd.). Ono što je bitno napomenuti da je u rješenjima svih zemalja u okruženju i EU kao i u Republici Srpskoj i BD akate za utvrđivanje i reviziju radnih mjesta donosi nadležno ministarstvo za mirovinu za razliku od Federacije BiH gdje te akte i prema starom rješenju a i prema novom prijedlogu donosi Federalni zavod za PIO/MIO.

Zakonom je također potrebno definisati da troškove revizije radnih mjesta snosi nosilac osiguranja bez obzira ko podnosi zahtjev jer je državi u interesu da se utvrđuju radna mjesta sa beneficiranim stažom.

Sadašnje rješenje koje je definisano u Pravilniku koje donosi nosilac osiguranja je potpuno loše i neracionalno. Prema sadašnjem rješenju poslodavci podnose zahtjev za reviziju radnih mjesta. Uz zahtjev poslodavac mora obavezno dostaviti **stručnu dokumentaciju i mišljenje** mjerodavne stručne i znanstvene organizacije te **akt o uviđaju mjerodavno inspeksijskog organa** o općim i posebnim mjerama zaštite. Troškove izrade navedene stručne dokumentacije snosi poslodavac. Prema informacijama sa kojima raspolažemo procjene su da troškovi revizije po jednom zaposlenom iznose oko 4.500,00 KM. Dakle, poslodavcu se pored brojnih opterećenja koje plaća nameće još jedna dodatna obaveza koju mora izdavjati, a za šta smatramo da je u obavezi države.

Postavlja se pitanje šta je cilj revizije i zašto se ona uopšte provodi? Cilj je da se radna mjesta koja su zbog tehnologije i zaštite na radu prestala biti opasna po zdravlje ukinu, a ne da je u interesu poslodavca, te da mu se još nameće dodatna obaveza plaćanja. U tom smislu kako ponovno ne bi došlo do nepovoljnih rješenja posebnim Zakonom je potrebno utvrditi radna mjesta sa uvećanim trajanjem a ovim Zakonom treba definisati ko snosi troškove za utvrđivanje i reviziju radnih mjesta.

Član 46. Prednacrtu glasi:

- (1) Godišnji lični koeficijent utvrđuje se tako što se ukupan iznos plaća, odnosno osnovica osiguranja osiguranika, počev od 1. januara 1970. godine do godine ostvarivanja prava, izuzimajući 1992., 1993., 1994. i 1995. godinu, za svaku kalendarsku godinu podijeli sa prosječnom godišnjom plaćom u SR BiH, odnosno Federaciji BiH za istu kalendarsku godinu.
- (2) Godišnji lični koeficijent u godini ostvarivanja prava utvrđuje se tako da se ukupan iznos plaća, odnosno osnovica osiguranja ostvarenih za pune mjesece u toj godini podijeli sa ukupnim iznosom prosječnih plaća u Federaciji BiH u istom periodu.
- (3) Pod ukupnim iznosom plaća, odnosno osnovica osiguranja podrazumijeva se ukupan godišnji iznos plaća, osnovica osiguranja, novčanih i nenovčanih prihoda i naknada koje je osiguranik ostvario, na koje je obračunat i uplaćen doprinos.

- (4) Ako su plaće, odnosno osnovice osiguranja unesene u matičnu evidenciju nosioca osiguranja u neto iznosu, onda se dijele sa prosječnom godišnjom neto plaćom u SR BiH, odnosno Federaciji BiH, a ako su unesene u bruto iznosu, onda se dijele sa prosječnom godišnjom bruto plaćom.
- (5) Prosječni godišnji lični koeficijent može iznositi najviše četiri.
- (6) Podatak o prosječnoj godišnjoj plaći u Federaciji BiH, objavljuje Federalni zavod za statistiku.
- (7) Osiguraniku za koga nema podataka o plaćama, odnosno osnovicama osiguranja za pojedine godine, kao godišnji lični koeficijent za te godine uzima se godišnji lični koeficijent iz godine koja prethodi toj godini, a ako nema nijedne godine koja prethodi toj godini, onda se uzima godišnji lični koeficijent iz godine koja slijedi.

AMANDMAN III- USVOJEN

U članu 46. u stavu 5. riječi „četiri“ se zamjenjuje sa riječju „pet“

Obrazloženje

Generalno vezano za član 45 i 46. samtramo da je potrebno napraviti simulacije i proračune i vidjeti koja je razlika u odnosu na postojeće rješenje. Svakako smatramo da su potrebne reforme ali da se mora napraviti detaljna analiza kako bi se spriječila svaka diskriminacija i povreda Ustavom zagarantovanih prava na socijalnu zaštitu.

U javnosti su plasirane dvije vrste informacija informacije koje povodom ovog pitanja daje Federalno misnosatsrtvo za rad i socijalnu politiku i informacije koje daje Federalni zavod Za PIO. U tom smislu smatramo da se u saradnji sa stručnjacima iz ove oblasti uključujući i predstavnike međunarodnih organizacija naprave analize i simulacije i javnosti tačno precizira koje su to povoljnosto odnosno nepovoljnosti predloženog Zakona u odnosu na važeći Zakon. Kada su u pitanju reformski Zakoni vrlo je važno za takav projekat obezbediti konsensus svih zainteresovanih strana. Penziona reforme je, iznad svega, političko pitanje tako je neophodna jaka volja svih relevantnih političkih snaga u zemlji. Ovo podrazumeva da se jednom utvrđeni pravci djelovanja ne mogu mijenjati sa promjenama konstalacije političkih snaga jer bi se u suprotnom izazvalo nepovjerenje građana u novi sistem. Takođe, vrlo je bitno postići konsenzus sa sindikatima, penzionerima i poslodavcima jer bez njihove saglasnosti jednostavno nema daljeg napretka u reformama.

Kada je u pitanju član 46. stav 5. smatramo da je sasvim neracionalno da se godišnji koeficijent ograničava na 4 a posebno kada uzmemo u obzir da je takvih penzija veoma malo.

Član 49. Prednacrtu glasi:

„ Povredom na radu smatra se:

- a) povreda osiguranika, prouzrokovana neposrednim i kratkotrajnim mehaničkim, fizičkim ili hemijskim djelovanjem, naglim promjenama položaja tijela, iznenadnim opterećenjem tijela ili drugim promjenama fiziološkog stanja organizma, ako je takva povreda uzročno vezana za obavljanje posla koji je osnov osiguranja,
- b) povreda koju osiguranik pretrpi na redovnom putu od stana do mjesta rada i obratno, odnosno radi obavljanja djelatnosti na osnovu koje je osiguran.“

AMANDMAN IV- USVOJEN

U članu 49. Dodaje se novi stav 2. i 3. Koji glase:

(2) Povredom na radu u smislu ovog Zakona, ne smatra se povreda na radu ukoliko je prouzrokovana:

- namjerno ili iz krajnje nepažnje osiguranika koji je obavljao radne obaveze, kao i na redovnom putu od stana do mjesta rada i obratno;
- pijanstvom osiguranika;
- isključivom odgovornosti trećeg lica
- zbog više sile;
- zbog obavljanja aktivnosti koje nisu u vezi s obavljanjem radnih aktivnosti;
- usljed namjernog nanošenja ozljede osiguraniku od strane druge osobe izazvanog ličnim odnosom s osiguranom osobom koje se ne može dovesti u vezu sa radno-pravnom aktivnosti;
- usljed namjernog nekorištenja opreme zaštite na radu i nepoštivanja propisa o zaštiti na radu.

(3) U slučaju spora iz stava 2. teret dokazivanja je na poslodavcu.

Obrazloženje

Predložene odredbe Prednacrtu Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju definišu povredu na radu na način da je to svaka povreda koja je uzročno vezana za obavljanje posla koji je osnov osiguranja. Međutim, zakonodavac nije definisao slučajeve neskrivljne povrede na radu. U praksi se često dešava da radnik doživi povredu na radu usljed krivice radnika (namjerno ili iz krajnje nepažnje) na radnom mjestu, pri obavljanju djelatnosti, kao i na redovnom putu od stana do mjesta rada i obrnuto (npr. tučnjava na radnom mjestu ili u vremenu dnevnog odmora, namjerno nanošenje povrede sebi ili drugome, obavljanje poslova pod utjecajem alkohola ili opojnih droga, upravljanje vozilom pod utjecajem alkohola ili opojnih droga i sl.). Također ukoliko do povrede dođe usljed

aktivnosti koje nisu u vezi s obavljanjem radnih aktivnosti (npr. radni odmor koji nije korišten u propisano vrijeme, radni odmor koji nije korišten u cilju obnove psihofizičke i radne sposobnosti nužno potrebne za nastavak radnog procesa, fizičke aktivnosti koje nisu u vezi s radnim odnosom i sl.) ili namjernog nanošenja ozljede od strane druge osobe izazvanog ličnim odnosom s osiguranom osobom koje se ne može dovesti u kontekst radno-pravne aktivnosti. Često do povrede na radu radnika dođe usljed nekorištenja opreme zaštite na radu i nepoštivanja propisa o zaštiti na radu. Zakon ovdje mora tačno, jasno i precizno utvrditi da je povreda na radu nije povreda koja je nastala usljed krivice osiguranika odnosno radnika kao i druge slučajeve koji su predloženi.

Konvencija o davanjima za slučaj nesreće na poslu i profesionalnih bolesti broj 121. koja je sastavni dio našeg pravnog sistema u članu 7. u stavu 1. definiše da: „ Svaka država članica treba propisati definiciju „nesreća na poslu" koja će sadržavati uslove u kojima se nesreća prilikom dolaska i odlaska s posla smatra kao nesreća na poslu i treba da u svojim izvještajima u vezi sa primjenom ove konvencije koje podnosi saglasno članu 22. Ustava MOR-a, specifikira izraze ove definicije.“ Dakle konvencija predviđa da se definiše povreda na radu što ne isključuje da se definiše koji su to slučajevi kada se nesreća na poslu ne smatra povredom na radu. Ovdje je bitno napomenuti da Konvencijom 121. MOR-a koja je ratificirana u BiH, u članu 22 u tački e) definiše da čak i beneficije koje ima zaštićeno lice mogu biti obustavljene u propisanoj mjeri ako je osigurani slučaj prouzrokovan pijanstvom ili namjernim prijestupom koje je počinilo zainteresovano lice.

U cilju sprječavanja zloupotrebe korištenja određenih prava treba zakonom definisati tzv“ skrivljenu povredu na radu“. Slična rješenja su u zemljama u okruženju kao i zemljama EU. Naša primjedba je sasvim opravdana i predlagač Zakona mora voditi računa da Zakon mora biti u skladu sa Konvencijama MOR-a koje su ratifikovane od strane BiH i na taj način postale sastavni dio našeg pravnog sistema.

Član 53. Prednacrt glasi:

- “
- (1) Osiguranik sa promijenjenom radnom sposobnošću ima pravo na raspoređivanje na drugo radno mjesto koje odgovara njegovoj stručnoj spremi i smanjenoj radnoj sposobnosti.
 - (2) Pravo na raspoređivanje na drugo radno mjesto obezbjeđuje se i osiguraniku nakon završene prekvalifikacije ili dokvalifikacije.
 - (3) Raspoređivanje osiguranika sa promijenjenom radnom sposobnošću na radno mjesto za koje se traži stručna sprema nižeg stepena od stručne spreme osiguranika, može se izvršiti samo uz saglasnost osiguranika.“

AMANDMAN VI- DJELIMIČNO USVOJEN

U članu 53. u stavu 1. riječi „stručnoj spremi “ se briše. Ostali dio teksta ostaje nepromjenjen.

Član 53. stav 3. se briše.

Obrazloženje

Odredbom člana 53. Prednacrtu Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju FBiH je propisano pravo osiguranika sa promijenjenom radnom sposobnošću na raspoređivanje na drugo radno mjesto koje odgovara njegovoj stručnoj spremi i smanjenoj radnoj sposobnosti je u suprotnosti sa odredbama Zakona o radu. Ovim Zakonom se ne mogu regulisati radno-pravni odnosi.

Ova odredba treba biti usklađena sa Zakonom o radu. Zakonom o radu FBiH u članu 72. uvedene su novine koje se odnose na tretman radnika koji je pretrpio povredu na radu, ili dobio profesionalnu bolest. Zbog ovih okolnosti, radniku ne može prestati ugovor o radu (određeno ili neodređeno vrijeme) za vrijeme dok se liječi, i ima pravo povratka na poslove koje je radio, ukoliko liječenje bude završeno do 6 mjeseci i bude sposoban za rad. Ukoliko radnik bude spriječen za rad duže od šest mjeseci, i ne bude mogao biti raspoređen na svoje poslove, poslodavac ga može rasporediti na poslove prema stručnoj spremi i sposobnostima. Ako ni ta mogućnost ne postoji, poslodavac može, nakon konsultacija sa vijećem uposlenika, otkazati ugovor o radu.

Radniku, kome je utvrđena promijenjena radna sposobnost (radna invalidnost II kategorije), poslodavac je dužan ponuditi novi ugovor o radu za poslove koje radnik može raditi, ako takvi poslovi postoje, ili prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju za poslove koje bi mogao obavljati, a poslodavac ima potrebu i mogućnost za takve poslove. Ako takvih mogućnosti nema, poslodavac se može konsultirati sa vijećem uposlenika, i nakon toga otkazati ugovor o radu. Dakle Zakon o radu predviđa čak I otkaz Ugovora o radu.

Međutim, ovdje je bitno napomenuti da član 56. Prednacrtu ovoga Zakona također predviđa u slučaju raspoređivanja na drugo radno mjesto u kojem radnik zadržava plaću mjesta na kojem je bio prije utvrđivanja radne sposobnosti.

Obzirom da je svrha raspoređivanja na drugo radno mjesto radnika sa promijenjenom radnom sposobnošću da radnik ostane u radnom odnosu, te da mu se omogući obavljanje odgovarajućih poslova koji odgovaraju njegovoj smanjenoj radnoj sposobnosti, odnosno za koje je radno sposoban, odgovarajući poslovi nisu nužno vezani za stručnu spremu radnika i utvrđuju se u svakom konkretnom slučaju, zavisno od sposobnosti osiguranika.

Član 54. Prednacrt glasi:

„(1) Osiguranik sa promijenjenom radnom sposobnošću ima pravo na prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju ukoliko se, s obzirom na njegovu stručnu spremu i promijenjenu radnu sposobnost, može osposobiti za rad na drugom radnom mjestu sa punim radnim vremenom.

(2) Prekvalifikacija ili dokvalifikacija se obezbjeđuje osiguraniku do navršenih 60 godina života.“

AMANDMAN VII- USVOJEN

U članu 54. stav 2. broj „ 60“ mijenja se brojem „ 55“.

Obrazloženje

Sasvim je naracionalno da od osoba kojima nedostaje nekoliko godina za ispunjavanje uslova za penziju zahtjeva dodatno osposobljavanje i prekvalifikaciju. Postalja se pitanje da li osposobljavanje odnosno prekvalifikacija i dokvalifikacija opravdana i korisna s obzirom na godine života. U zemljama u okruženju kao i zemljama EU u potpunosti je isto ili slično rješenje i starosna dob je 55. godina.

Predstavnicima ministarstva u potpunosti prihvatili našu primjedbu koja će biti uključena u konačnu verziju Prednacrt Zakona.

Član 68. Prednacrt glasi:

„ Pravo na porodičnu penziju imaju članovi porodice umrlog osiguranika koji je na dan smrti ispunjavao uvjete za invalidsku penziju i članovi porodice umrlog korisnika starosne ili invalidske penzije.“

AMANDMAN IX- USVOJEN

U članu 68. u stavu 1. u u drugom redu iza riječi „ invalidsku“ dodaje tekst koji glasi: „ i starosnu“.

Obrazloženje

Pravo na porodičnu penziju, shodno važećem Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju FBiH, se ostvaruje ako je umrli osiguranik u momentu smrti ispunjavao uslove za odlazak u starosnu ili invalidsku penziju, odnosno bio korisnik starosne ili invalidske penzije.

Navedena odredba kojom se ukida pravo na porodičnu penziju članova porodice umrlog osiguranika, koji je na dan smrti ispunjavao uslove za starosnu penziju, je suprotna

osnovama i principima socijalne sigurnosti, jer je jedan od socijalnih rizika smrt hranitelja porodice.

Također zemlje u okruženju također imaju ista ili slična rješenja.